

dr. Anita Duraković, docent
Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

OSTVARIVANJE IZDRŽAVANJA DJETETA U PREKOGRANIČNIM PREDMETIMA

Sažetak: Autorica u radu, nakon što ukazuju na značaj kvalitetne međunarodne pravosudne suradnje, analizira akte na snazi u Bosni i Hercegovini koji su nastali kao rezultat te suradnje, a kojima je uređena oblast ostvarivanja izdržavanja u prekograničnim predmetima. Radi se o Njujorškoj konvenciji o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inostranstvu iz 1956. godine i Haškoj konvenciji o međunarodnom ostvarivanju izdržavanja djece i ostalih oblika porodičnog izdržavanja iz 2007. godine. Pravilna primjena navedenih konvencija doprinosi efikasnijem ispunjenju obaveze izdržavanja, a upravo ova obaveza ima za cilj osigurati sredstva za život djeteta te je možemo promatrati kao jednu od mjera za suzbijanje siromaštva djece. Posebno se skreće pažnja na potrebu pristupanja i drugim konvencijama, posebice Haškom protokolu o pravu mjerodavnom za izdržavanje iz 2007. godine, ali i na potencijal Uredbe Vijeća (EZ) br. 664/2009 koja regulira postupak za pregovaranje i zaključivanje sporazuma između država članica i trećih država u pitanjima međunarodne nadležnosti, priznanja i izvršenja odluka u bračnoj materiji, materiji roditeljske odgovornosti, materiji izdržavanja, kao i mjerodavno pravo za obavezu izdržavanja, a koji je do sada ostao neprepoznat i nezapažen od strane domaćeg zakonodavca.

Ključne riječi: prekogranično izdržavanje djece, Njujorška konvencija iz 1956, Haška konvencija iz 2007.

1. Uvodna razmatranja

Obaveza izdržavanja ima za cilj osigurati sredstva za život djeteta te je možemo promatrati kao jednu od mjera za suzbijanje siromaštva djece. Ostvarivanje izdržavanja djeteta unutar granica jedne države često je povezano s brojnim poteškoćama. Dodamo li tome i prekogranični karakter koji se ogleda u povezanosti predmeta s dva ili više pravnih sistema, problemi postaju mnogo veći.

Ostvarivanje izdržavanja djeteta u prekograničnim predmetima složeno je i u praksi značajno pitanje. Ono je istovremeno i problem koji se teško može riješiti bez kvalitetne međunarodne pravosudne suradnje. Na to ukazuje i Konvencija UN o pravima djeteta iz 1989. godine koja u čl. 27. st. 4. potiče pravosudnu suradnju između država potpisnica propisujući obavezu države potpisnice da poduzme sve potrebne mjere kako bi osigurala da dijete dobije sredstva za izdržavanje od roditelja ili drugih osoba koje su za njega materijalno odgovorne, kako u granicama države potpisnice tako i iz inostranstva, a u slučajevima kada

roditelj ili druga osoba koja je materijalno odgovorna živi u drugoj državi od one u kojoj dijete živi, države potpisnice nastojat će pristupiti ili sklopiti međunarodne sporazume te pronalaziti druga odgovarajuća rješenja.

Više je međunarodnih organizacija u okviru kojih države djeluju i podupiru pravosudnu suradnju u prekograničnim predmetima ostvarivanja izdržavanja djeteta, od kojih su za Bosnu i Hercegovinu najznačajnije Ujedinjene nacije, Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, Vijeće Europe. Posebno bismo izdvojili Europsku uniju kao zajednicu 28 zemalja koja veliku pažnju posvećuje razvijanju pravosudne suradnje u građanskim predmetima s prekograničnim učincima.¹ Kao rezultat njihovih napora javlja se čitav niz multilateralnih konvencija koje uređuju materiju izdržavanja djeteta, kao što su: Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inostranstvu iz 1956. godine, Haška konvencija o pravu mjerodavnom za obavezu izdržavanja prema djeci iz 1956. godine², Haška konvencija o priznanju i izvršenju odluka u materiji alimentacijskih obaveza prema djeci iz 1958. godine, Haška konvencija o pravu mjerodavnom za obavezu izdržavanja iz 1973. godine, Haška konvencija o priznanju i izvršenju odluka o izdržavanju iz 1973. godine, Haška konvencija o međunarodnom ostvarivanju izdržavanja za djecu i ostalih oblika porodičnog izdržavanja iz 2007. godine, Haški protokol o pravu mjerodavnom za obavezu izdržavanja iz 2007. godine, Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 o međunarodnoj nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i izvršenju odluka te suradnji u predmetima izdržavanja iz 2008. godine.³

Od spomenutih konvencija Bosnu i Hercegovinu obavezuju Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inostranstvu iz 1956. godine⁴ i Haška konvencija o međunarodnom ostvarivanju izdržavanja djece i ostalih oblika porodičnog izdržavanja iz 2007. godine⁵. Multilateralne konvencije kao međunarodni izvori poželjan su način reguliranja materije izdržavanja, ali imaju ograničen domašaj. Zbog toga još uvijek značajno mjesto zauzimaju domaća pravila kao unutarnji izvori, a posebice odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu kao glavnog unutarnjeg izvora koji regulira materiju privatnopravnih odnosa s međunarodnim obilježjem.

---

¹ Čl. 81. Ugovora o funkcioniranju EU propisuje da Unija razvija pravosudnu suradnju u građanskim predmetima s prekograničnim učincima, na temelju načela uzajamnog priznanja presuda i odluka u izvansudskim predmetima, te da ta suradnja može uključivati donošenje mjera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

² Tekst, ali ostali podaci, u daljem tekstu navedenih haških konvencija nalaze se na oficijelnoj stranici Haške konferencije za međunarodno privatno pravo, <http://www.hcch.net>. (7. 4. 2015.)

³ Sl. list EU L 7, 10. 1. 2009, str. 1-79.

⁴ Tekst Konvencije nalazi se na:

http://www.mpr.gov.ba/web_dokumenti/Medjunarodna_pravna_pomoc.pdf#page=160 ;

Konvencija je objavljena u Sl. list FNRJ – Dodatak – br- 2/60. Stupila je na snagu 25. 5. 1957. godine, a u odnosu na bivšu FNRJ 28. 6. 1959. godine. BiH postala je članicom Konvencije temeljem notifikacije o sukcesiji. (7. 3. 2015.)

⁵ Tekst Konvencije nalazi se na oficijelnoj stranici Haške konferencije za međunarodno privatno pravo <http://www.hcch.net>. BiH potpisala je Konvenciju 5. 7. 2011. godine, ratificirala je 25. 10. 2012. godine. Konvencija je stupila na snagu u odnos na BiH 1. 2. 2013. godine. (7. 4. 2015.)

U radu ćemo se osvrnuti na konvencije koje su na snazi u Bosni i Hercegovini, a koje su rezultat pravosudne suradnje u prekograničnim predmetima ostvarivanja izdržavanja, jer njihove odredbe imaju prioritet u primjeni u odnosu na odredbe sadržane u unutarnjim izvorima. Ukazat ćemo i na potrebu pristupanja još nekim konvencijama, ali i na potencijal Uredbe Vijeća (EZ) br. 664/2009 koja regulira postupak za pregovaranje i zaključivanje sporazuma između država članica i trećih država u pitanjima međunarodne nadležnosti, priznanja i izvršenja odluka u bračnoj materiji, materiji roditeljske odgovornosti, materiji izdržavanja, kao i mjerodavno pravo za obavezu izdržavanja⁶, a koji je do sada ostao neprepoznat i nezapažen od strane domaćeg zakonodavca.

2. Međunarodne konvencije koje reguliraju ostvarivanje izdržavanja djeteta

U Bosni i Hercegovini na snazi su dvije konvencije koje se odnose na materiju ostvarivanja izdržavanja djeteta: Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inostranstvu iz 1956. godine (u daljem tekstu Njujorška konvencija iz 1956) i Haška konvencija o međunarodnom ostvarivanju izdržavanja djece i ostalih oblika porodičnog izdržavanja iz 2007. godine (u daljem tekstu Haška konvencija iz 2007). Njujorška konvencija iz 1956 preuzeta je temeljem notifikacije o sukcesiji međunarodnih ugovora SFRJ i primjenjuje se dugi niz godine. Haška konvencija iz 2007 novijeg je datuma i tek treba da zaživi u pravnom poretku Bosne i Hercegovine.

2.1. Njujorška konvencija iz 1956

Cilj Njujorške konvencije iz 1956 jeste olakšati i ubrzati ostvarivanje izdržavanja između povjerioca i dužnika koji se nalaze na teritoriji različitih država potpisnica. Ona ne sadrži kolizione norme već uspostavlja mehanizam međunarodne pravne pomoći koji putem uspostavljanja odgovarajućih organa na nacionalnom nivou treba doprinijeti ostvarivanju ovoga cilja.⁷ Organi koje svaka država potpisnica treba imenovati su otpremnički i posrednički organ. Za razliku od bivše SFRJ koja je imenovala dva posebna organa, jedan koji vrši funkciju otpremničkog organa, a drugi koji ima ulogu posredničkog organa, Bosna i Hercegovina je obje funkcije povjerila jednom organu – Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine. Dakle, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine centralni je organ za provođenje Njujorške konvencije iz 1956. Njegova funkcija, kao otpremničkog i posredničkog organa, jeste da stupa direktno u kontakt s otpremničkim i posredničkim organima drugih država potpisnica.

Preduvjet za primjenu Njujorške konvencije iz 1956 jeste da se povjerilac izdržavanja nalazi u jednoj državi potpisnici, a dužnik izdržavanja u drugoj državi potpisnici. Tada povjerilac može podnijeti zahtjev otpremničkom

---

⁶ Sl. list EU, L 200/46, 31. 1. 2009, 25-31.

⁷ Varadi, T., Bordaš, B., Knežević, G., Pavić, V., *Međunarodno privatno pravo*, Beograd, 2010., str. 329.

organu države povjerioca za ostvarivanje izdržavanja od dužnika. Otpremnički organ će, nakon što provjeri da li su zahtjev kao i prateći dokumenti u propisanoj formi prema zakonu države povjerioca, proslijediti zahtjev posredničkom organu države dužnika, izuzev ukoliko se utvrdi da je zahtjev neosnovan. Otpremnički organ države povjerioca može dostaviti posredničkom organu države dužnika svoje mišljenje o opravdanosti zahtjeva i može preporučiti da se povjeriocu ukaže besplatna pravna pomoć i oslobođenje od troškova. Sadržaj zahtjeva propisan je Njujorškom konvencijom iz 1956, a tiče se osnovnih podataka povjerioca i dužnika izdržavanja (ime i prezime, adresa, datum rođenja, državljanstvo, zanimanje), te detaljno izloženih osnova na kojima se zahtjev zasniva, predmeta zahtjeva, kao i sve druge relevantne informacije koje se naročito odnosi na prihode porodičnog stanja povjerioca i dužnika, fotografije povjerioca, po mogućnosti i dužnika izdržavanja. Otpremnički organ će, na zahtjev povjerioca, dostaviti svaku odluku, privremenu ili konačnu ili svaki drugi sudski akt o alimentaciji koji je donijet u korist povjerioca u jednom od nadležnih sudova država potpisnica. Značaj ostvarivanja zahtjeva za izdržavanje djece opredijelila je tvorce Njujoršku konvenciju iz 1956 da predvide da se može podnijeti odluka ili bilo koji drugi akt koji se odnosi na izdržavanje, bez obzira na pravosnažnost, odnosno konačnost. Time se doprinosi efikasnosti prekograničnog izvršenja ovih zahtjeva.⁸ Obaveze posredničkog organa, nakon što zaprimi zahtjev s potrebnom dokumentacijom, dvostruko su određene i to prema povjeriocu izdržavanja i prema otpremničkom organu. Tako posrednički organ mora djelovati u granicama ovlaštenja danih od strane povjerioca te poduzimati sve mjere potrebne za ostvarivanje izdržavanja, uključujući poravnanje o potraživanju i, gdje je potrebno, pokretanje postupka za izdržavanje i izvršenje svake odluke ili drugog sudskog akta za ostvarivanje izdržavanja. Pored toga, mora se brinuti o tome da otpremnički organ bude stalno i istinito informiran. Zakon koji regulira spomenute postupke kao i sva pitanja u vezi s tim bit će zakon države dužnika, naročito njeno međunarodno privatno pravo.

Kada povjerilac izdržavanja živi u Bosni i Hercegovini, on svoj zahtjev za ostvarivanje izdržavanja upućuje nadležnim entitetskim tijelima koji se bave poslovima socijalne zaštite, i to: Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite RS i Pravosudnoj komisiji Brčko distrikta BiH. Nadležni organ zahtjev sa potrebnom dokumentacijom dostavlja Ministarstvu pravde BiH kao centralnom organu. Obaveza Ministarstva pravde BiH je provjeriti da li je zahtjev sačinjen u skladu s odredbama Njujorške konvencije iz 1958, te da li je uredan i potpun. Ukoliko to nije slučaj, Ministarstvo pravde BiH zahtjev će vratiti nadležnim entitetskim organima radi ispravke ili dopune. Uredno podneseni zahtjevi, Ministarstvo pravde BiH dostavit će posredničkom organu, koga je odredila država dužnika, te kontinuirano pratiti njegovu realizaciju. Također, naš centralni organ ima

---

⁸ Čolović, V., *Saradnja država u oblasti ostvarivanja alimentacionih zahtjeva*, u: Čirić, J., Bejatović, S., *Evropske integracije i međunarodna krivičnopravna saradnja*, Beograd, 2011-2012, str. 233.

obavezu da o svim informacijama vezanim za konkretni zahtjev, putem nadležnog entitetskog tijela, obavještava povjerioca izdržavanja.

Kada se dužnik izdržavanja nalazi na području Bosne i Hercegovine, povjerilac izdržavanja koji se nalazi na području neke druge države potpisnice treba dostaviti dokumente koji se normalno zahtjeva prema propisima Bosne i Hercegovine.⁹ Radi se o sljedećim dokumentima: zahtjev nadležnog stranog organa podnesen u skladu s Njujorškom konvencijom iz 1956, sudskoj odluci o izdržavanju ili odluci o izdržavanju donesenu od strane drugog organa sa potvrdom da je pravosnažna po zakonu države donošenja odluke, osnovni podaci povjerioca i dužnika izdržavanja (ime i prezime, adresa, datum rođenja, državljanstvo, zanimanje), detaljno izložene osnove na kojima se zasniva zahtjev i svaku drugu relevantnu informaciju (naročito onu koja se tiče prihoda porodičnog stanja povjerioca i dužnika), fotografija povjerioca (po mogućnosti i dužnika), punomoći kojom povjerilac izdržavanja ovlašćuje nadležni organ države povjerioca i države dužnika za ostvarivanje izdržavanja od dužnika i broj računa povjerioca otvorenog kod inostrane banke preko koje se može izvršiti transfer novčanih sredstava po osnovu izdržavanja.

Njujorška konvencija iz 1956 primjenjuje se sa više ili manje uspjeha u Bosni i Hercegovini od njenog osamostaljenja.¹⁰ Centralni organ godišnje obradi oko 50-tak zahtjeva, a najviše je onih u pravnom saobraćaju između Bosne i Hercegovine i Austrije, odnosno Hrvatske - oni čine 50% ukupnih zahtjeva.

2.2. Haška konvencija iz 2007

Haška konvencija iz 2007 obavezuje Bosnu i Hercegovinu od 1. 2. 2013. godine. Stupila je na snagu 1. 1. 2013. godine nakon što su je ratificirale Norveška¹¹, Albanija¹² i Bosna i Hercegovina.¹³ Europska unija¹⁴ potpisala ju je još 6. 4. 2011. godine, a Vijeće EU donijelo je 9. 6. 2011. godine odluku kojom odobrava pristupanje EU Haškoj konvenciji iz 2007¹⁵ i kojom se određuje rok, kraj 2012. godine, do kojeg bi se taj proces trebao finalizirati. Međutim, pokazalo se i ranije da se rokovu uvijek ne poštuju,¹⁶ tako da je EU ratificirala

---

⁹ Svaka država potpisnica treba izvjestiti Generalnog sekretara o dokazima kojise normalno zahtjevaju po zakonu države posredničkog organa za utvrđivanje potraživanja, o uslovima pod kojim ti dokazi trebaju biti podnijeti da bi bili prihvaćeni i ostalim uvjetima utvrđenim tim zakonom – čl. 3. st. 2.

¹⁰ O primjeni Njujorške konvencije iz 1956 više u radu gos. Nikole Sladoje.

¹¹ Norveška potpisala je Hašku konvenciju o izdržavanju iz 2007 8. 6. 2010. godine, ratificirala 6. 4. 2011. godine.

¹² Albanija potpisala je Hašku konvenciju o izdržavanju iz 2007 21. 10. 2011. godine, ratificirala 13. 9. 2012. godine.

¹³ Pogledati čl. 58. i 60. st. 1.

¹⁴ EU postala je članicom Haške konferencije za međunarodno privatno pravo 3. 4. 2007. godine, te djeluje i pristupa konvencijama umjesto država članica. Time je dodatno potvrđen značaj i uloga Haške konferencije kao jednog od važnih elemenata na području suradnje u rješavanju pitanja vezanih za porodično pravo.

¹⁵ Službene list EU 2011, L 192/39

¹⁶ Mensl, H.P., Thorn, K., Wagner, R., *Europäisches Kollisionsrecht 2012: Voranschreiten des Kodifikationsprozesses – Flickenteppich des Einheitsrechts*, IPRax 1/2013., str. 12.

Hašku konvenciju iz 2007 tek 9. 4. 2014. godine¹⁷, a stupila je na snagu 1. 8. 2014. godine. Značajan je podatak da su SAD potpisale Hašku konvenciju iz 2007 još 23. 9. 2007. godine, ali je još nisu ratificirale, tako da nije stupila na snagu.

Haškoj konvenciji iz 2007 značajna je jer se njome unificiraju pravila u području ostvarivanja izdržavanja s međunarodnim elementom, području koje nesumnjivo izaziva velike poteškoće, a koje će, nadamo se, na ovaj način jednim dijelom biti otklonjene. Važno je da je Bosna i Hercegovina potpisnica Haške konvencije iz 2007 s obzirom na njenu obavezu da svoje zakonodavstvo uskladiti s europskim, kao i na činjenicu da veliki broj njenih građana živi u nekoj od europskih država. Pristupanje Haškoj konvenciji iz 2007 znači da Bosna i Hercegovina ima pravo ujednačeno onome u EU u području njene primjene.

Proces donošenja Haške konvencije iz 2007 započeo je još 1999. godine kada je Specijalna komisija za obavezu izdržavanje zaključila da bi Haška konferencija za međunarodno privatno pravo trebala započeti rad na donošenju novog međunarodnog instrumenta s ciljem da on bude sveobuhvatan po svojoj prirodi.¹⁸ Naime, postojeći međunarodni ugovori donijeti s ciljem olakšavanja ostvarivanja izdržavanja s međunarodnim obilježjem nisu u praksi davali zadovoljavajuće rezultate.¹⁹ Rad na dokumentu započeo 2003. godine obilježile su razlike između država koje pripadaju europskom kontinentalnom sistemu prava i koje smatraju da nova konvencija treba sadržavati kolizione norme i države *common law* tradicije koje su protiv, najviše iz razloga što u ovim državama nadležnost domaćeg suda u materiji izdržavanja povlači automatski za sobom primjenu domaćeg prava.²⁰ Na kraju su usvojena dva dokumenta: Haški protokol o pravu mjerodavnom za izdržavanje i Haška konvencija o izdržavanju iz 2007.

---

¹⁷ Odluka Vijeća od 9. aprila 2014. o izmjeni priloga I., II., III., Odluci 2011/432/EU o odobrenju, u ime Europske unije, Haške konvencije od 23. Studenog 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja (2014/218/EU), Službeni list EU 2014, L 113/1.

¹⁸ Pogledati Bonomi, A., Erläuternder Bericht, Protokoll vom 23. November 2007 über das auf Unterhaltspflichten anzuwendende Recht. (<http://www.hcch.net>) (7. 4. 2015.)

¹⁹ Misli se ne samo na konvencije koje su nastale u okviru Haške konferencije, već i one koje su donijete izvan Konferencije, uključujući tu Njujoršku konvenciju iz 1956. Hirsch, J., *Das neuer Haager Unterhaltsübereinkommen und das Haager Protokoll über das auf Unterhaltspflichten anzuwendenden Recht* u: Coester-Watjen, D., Lipp, V., Schumann, E., Veit, B., *Europäisches Unterhaltsrecht*, Göttingen 2010, str. 18.

²⁰ Bonami, A., The Hague protocol of 23 November 2007 on the Law Applicable to Maintenance Obligations, Yearbook of Private International Law, Volume X/2008, str. 335, u: Bordaš, B., Čundić, P., *Haški protokol o pravu mjerodavnom za obaveze izdržavanja – najnoviji izvor međunarodnog privatnog prava Srbije*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, godina XLVII, Novi Sad, br. 1., 2013, str. str, 135

2.2.1. Svrha donošenja Haške konvencije iz 2007

Haška konvencija iz 2007 regulira administrativnu suradnju država potpisnica prilikom ostvarivanja izdržavanja i pitanje priznanja i izvršenja odluka donesenih u ovoj materiji. Razlog donošenja novog pravnog instrumenta bio je ispravljanje nedostataka pojedinih rješenja sadržanih u već postojećim konvencijama iz 1958. i 1973., ali i rješavanja problema koji se javljaju primjenom spomenutih konvencija u praksi.²¹ Posebna pažnja posvećena je zaštiti djece, a u kontekstu toga, njihovo izdržavanje osnovni je element.²² U Preambuli, kako je to uobičajeno, nalazimo na svrhu koja se želi postići donošenjem Haške konvencije iz 2007. Posebice se ističe želja za unaprjeđenjem međudržavne suradnje u pogledu međunarodnog ostvarivanja izdržavanja djece i drugih oblika izdržavanja porodice te potreba za procedurama koje će dati rezultate i koje su pristupačne, brze, efikasne, rentabilne, poštene i odgovarajuće s obzirom na različite situacije.²³ Haška konvencija iz 2007 naslanja se na spomenute Haške konvencije ali i Njujorška konvencija iz 1956. Možemo reći da ona sadrži većinu najefikasnijih rješenja spomenutih konvencija te bi mogla osigurati jednostavnije i kvalitetnije rješavanja problema prekograničnog ostvarivanja izdržavanja.²⁴ Zanimljivo je da se njome određuje da će zamijeniti ne samo postojeće Haške konvencije²⁵ (čl. 48.), već i, u odnosu između država potpisnica i u dijelu u kojem se njeno polje primjene preklapa s poljem primjene ove Konvencije, Njujoršku konvenciju iz 1956 (čl. 49.). Ovo rješenje, iako pomalo neobično jer se instrumentima jedne međunarodne organizacije ukidaju instrumenti druge, smatramo opravdanim jer se njime izbjegava višestruko uređivanje istog pitanja, a i organima primjene prava olakšava izbor odgovarajućeg pravnog instrumenta.²⁶

2.2.2. Predmet i polje primjene Haške konvencije iz 2007

Haškom konvencijom iz 2007 želi se osigurati efikasno međunarodno ostvarivanje izdržavanja djece, ali i drugih oblika izdržavanja u porodici. U čl. 1.

---

²¹ Borrás, A., Degeling, J., *Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance - Explanatory Report*, 2013. godina (Borrás-Degeling Explanatory Report), str. 47.

²² Obaveza izdržavanja može proizlaziti i iz drugih porodično pravnih odnosa, roditeljstvo, brak ili srodstvo, ali većina zahtjeva koja se odnose na ostvarivanje izdržavanja uključuju djecu. Ibidem, str. 52.

²³ Reč. 2. i 3. Preambule.

²⁴ Korać-Graovac, A., Klasiček, D., *Neka pitanja ostvarivanja prava na obiteljskopravno uzdržavanje s međunarodnim elementom*, Pravni vjesnik 23 (3-4), 2007., str. 176.

²⁵ Radi s o Haškoj konvenciji o priznanju i izvršenju odluka u materiji alimentacijskih obaveza prema djeci iz 1958. godine i Haškoj konvenciji o priznanju i izvršenju odluka o izdržavanju iz 1973. godine.

²⁶ Drugačije stajalište susrećemo kod prof. Irene Majstorović koja ističe da želja za izbjegavanjem višestrukog uređenja istog pitanja nije dostatan razlog, i „ni u kom slučaju nije dovoljan za takvu promjenu nadležnosti, stoga ovu normu smatramo nepotrebnom i neprimjerenom.“ Majstorović, I., *Harmonizacija i unifikacija europskog obiteljskog prava*, Zagreb, 2009., str. 145.

navode se (posebice) mjere kojima se nastoji postići ovaj cilj: a) uspostavljenje sveobuhvatnog sistema suradnje između država potpisnica, b) omogućavanje prohodnosti zahtjeva za formiranje odluke o izdržavanju, c) osiguravanje da se odluka o izdržavanju prizna i provede i d) traženje efikasnijih mjera za brzo provođenje odluke o izdržavanju. Spisak mjera, da se zaključiti zahvaljujući upotrebi riječi posebice, nije konačan, što daje prostora primjeni drugih mjera koje mogu doprinijeti djelotvornom ostvarivanju izdržavanja djece u prekograničnim predmetima. Predviđeno je da će se Haška konvencija iz 2007 primjenjivati na obaveze izdržavanja koju imaju roditelji prema djetetu mlađem od 21 godine, bez obzira na bračni status roditelj, izdržavanja bračnog partnera koje je povezano s izdržavanjem djeteta te izdržavanja bračnih partnera (čl. 2. st. 1.). Države potpisnice imaju mogućnost, u skladu s članom 62., ograničiti njenu primjenu na osobe koje nisu napunile 18 godina i u tom slučaju neće imati pravo zahtijevati primjenu Haške konvencije iz 2007 na osobe koje imaju godine starosti koje je isključila svojom rezervom (čl. 2. st. 2.).²⁷ Države potpisnice mogu odrediti, u skladu s članom 6. da se cijela Haška konvencija iz 2007 ili jedan njen dio odnosi na bilo koje obaveze izdržavanja koje proizlaze iz porodičnih odnosa, roditeljstva, braka ili srodstva (čl. 2. st. 3.).²⁸ Kao što vidimo spomenuta odredba navodi porodične odnose kao osnovu za podnošenje zahtjeva za izdržavanje, ali ga ne definira. Time se otvara mogućnost da svaka država proširi primjenu i na npr. odnose iz vanbračne ili istospolne zajednice života, odnosno na one porodične odnose koji stvaraju obavezu izdržavanja. Međutim, ovo proširenje vrijedit će samo u odnosu na druge države potpisnice koje su napravile ekvivalentne izjave.²⁹

2.2.3. Suradnja na području administracije

Haška konvencija iz 2007 predviđa suradnju između država ugovornica na način da svaka od njih imenuje jedan centralni organ koji će obavljati funkcije njome delegirane (čl. 4. st. 1.). Federalne države, države sa više od jednog pravnog sistema, kao i države sa autonomnim teritorijalnim jedinicama

---

²⁷ Mogućnost da izraze rezervu u skladu s članom 62. iskoristile su pojedine države. Ukrajina je ograničila primjenu Haške konvencije iz 2007 na osobe do 18 godina. Albanije je proširila njenu primjenu na osobe do 25 godina ukoliko studiraju što je u skladu s njenim Porodičnim zakonom. Norveška je zadržala pravo da ne primjenjuje njene odredbe na osobe iznad 18 godina.

²⁸ Mogućnost da daju izjavu u skladu s članom 63. iskoristile su pojedine države. Albanija, Norveška i Europska unija su izjavile da će proširiti primjenu poglavlja II i III na obavezu izdržavanja između bračnih partnera i bivših bračnih partnera. Ukrajina je izjavila da će proširiti primjenu poglavlja V i VIII na obavezu izdržavanja: roditelj u korist odrasle kćerke ili sina koji nisu u stanju samostalno se brinuti za sebe, roditelja u korist odrasle kćer, sina koji studiraju dok ne navrše 23 godine, odrasle kćer, sina u korist roditelja koji nisu u stanju samostalno se brinuti za sebe, bake, djeda u korist unučadi koji su do godina predviđenih Konvencijom, odraslih unuka, praunika u korist baka, djeda prabaka, pradjeda koji nisu u stanju samostalno se brinuti za sebe, odraslih braća i sestara u korist braća i sestara koji su do godina predviđenih Konvencijom, i koji nisu u stanju samostalno se brinuti za sebe, maćehe, očuha u korist pastorke, pastorka koji su do godina predviđenih Konvencijom, odrasle pastorke, pastorka u korist maćehe, očuha koji nisu u stanju samostalno se brinuti za sebe.

²⁹ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 57., str. 71.

moгу imenovati više od jednog centralnog organa s tim da se odredi centralni organ kojem se upućuje sva korespondencija koju će on dalje proslijediti odgovarajućim centralnim organima u toj državi (čl. 4. st. 2.). Funkcije centralnog organa dijele se na opće i posebne. Ovom podjelom nastojala se postići ravnoteža između, s jedne strane, potrebe preciziranja funkcija centralnog organa i, s druge strane, želje davanja određene fleksibilnosti državama ugovornicama kada su u pitanju i neke druge funkcije.³⁰ Čl. 5. propisuje što mora biti učinjeno od strane centralnog organa i ne može se prenijeti na druga tijela, dok čl. 6. navodi mjere koje poduzimaju centralni organ, javni organ ili drugi organ u konkretnim slučajevima ostvarivanja izdržavanja u mjeri u kojoj to dozvoljava zakon njihove države.³¹

Opće funkcije obuhvaćaju obavezu centralnog organa da surađuje s drugim centralnim organima i potiče suradnju između nadležnih organa u svojim državama te da traže rješenja problema do kojih dođe primjenom Haške konvencije iz 2007 (čl. 5.). Posebne funkcije odnose se na pružanje pomoći u pogledu zahtjeva za ostvarivanje izdržavanja i to prenošenje i zaprimanje zahtjeva te iniciranje i olakšavanje pokretanja postupka u pogledu tih zahtjeva (čl. 6. st. 1.). Pored toga, centralni organ treba poduzimati sve odgovarajuće mjere kako bi osigurao i olakšao pružanje pravne pomoći (gdje to nalažu okolnosti), pomogao u lociranju dužnika i povjerioca izdržavanja te dobio relevantne informacije o njihovim prihodima, kao i ostalim financijskim okolnostima, podupro mirno rješavanje spora i dobrovoljno plaćanje izdržavanja, olakšao provođenje rješenja o izdržavanju, uključujući i sve zaostale isplate, kao i niz drugih mjera vezanih za olakšano ostvarivanje prekograničnog izdržavanja djeteta (čl. 6. st. 2.).³²

2.2.4. Vrste, sadržaj i dostavljanje zahtjeva

Podnosilac zahtjeva šalje svoj zahtjev za ostvarivanje izdržavanja preko centralnog organa države u kojoj ima boravište centralnom organu zamoljene države, s tim da boravište isključuje puko prisustvo (čl. 9.). Haška konvencija iz 2007 sadrži definiciju „boravka“ za potrebe njene primjene: „boravak“ mora biti više od pukog prisustva, ali se ne traži „redovno boravište“, sve s namjerom da se podnosiocu zahtjeva – djetetu omogući lakši pristup centralnom organu i time osigura prekogranično ostvarivanje izdržavanja. Dijete ne bi trebalo biti podvrgnuto strogim provjerama boravka već bi mu se trebalo olakšati podnošenje zahtjeva bez obzira gdje živi.³³ Povjeriocu koji podnosi zahtjev za ostvarivanje izdržavanja prema ovoj Konvenciji stoji na raspolaganju sljedeće kategorije zahtjeva: a) priznanje ili priznanje i izvršenje odluke; b) izvršenje odluke donesene ili priznate u zamoljenoj državi; c) donošenje odluke u

³⁰ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 95., str. 83.

³¹ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 96., str. 83.

³² St. 4. čl. 6. navodi da ništa iz ovoga člana i čl. 7. neće se interpretirati kao nametanje neke obaveze centralnom organu da ima ovlaštenja koja mogu provoditi samo sudski organi prema zakonu dane države.

³³ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 228., str. 111.

zamoljenoj državi kada takva odluka ne postoji, uključujući i utvrđivanje roditeljstva kada je to potrebno; d) donošenje odluke u zamoljenoj državi kada priznanje i izvršenje odluke nije moguće ili je odbijeno zbog nedostatka osnove za priznanje i izvršenje shodno čl. 20. ili čl. 22. tač. b. i e.; e) izmjena odluke donesene u zamoljenoj državi; f) izmjena odluke donesene u država koja nije zamoljena država (čl. 10. st. 1.). Dužniku protiv kojeg postoji odluka o izdržavanju stoje na raspolaganju sljedeće kategorije zahtjeva: a) priznanje odluke ili ekvivalentan postupak koji vodi suspenziji ili ograničenju izvršenja ranije odluke u zamoljenoj državi; b) izmjena odluke donesene u zamoljenoj državi; c) izmjena odluke donesene u državi koja nije zamoljena država (čl. 10. st. 2.). Dužnik, da bi mogao tražiti pomoć centralnog organa u smislu ovoga člana, mora ispunjavati određene kriterije: mora boraviti u zamoljenoj državi, protiv njega mora postojati odluka o izdržavanju i zahtjev se može odnositi samo na priznanje odluke kojom se suspendira ili ograničava izvršenje ranije odluke ili se traži izmjena donesene odluke.³⁴ Za naprijed navedene zahtjeve koji stoje na raspolaganju povjeriocu, odnosno dužniku izdržavanja, mjerodavno je pravo zamoljene države,³⁵ dok zahtjevi iz stava 1. c) do f) i stava 2. b) i c) podliježu pravilima o nadležnosti zamoljene države (čl. 10. st. 3.). To znači da u određenim situacijama neki od navedenih zahtjeva neće biti na raspolaganju povjeriocu ili dužniku izdržavanja zbog pravila o nadležnosti.³⁶

Zahtjev treba minimalno sadržavati sljedeće: a) izjavu o prirodi zahtjeva ili više zahtjeva; b) ime i prezime i podatke o kontaktu, uključujući adresu i datum rođenja podnosioca zahtjeva; c) ime i prezime, i ako je poznato, adresu i datum rođenja protivnika zahtjeva; d) ime i prezime i datum rođenja svake osobe za koju se traži izdržavanje; e) osnove na kojima počiva zahtjev; f) ako zahtjev podnosi povjerilac, podatke o mjestu gdje treba slati ili elektronski prenijeti uplate za izdržavanje; g) osim za zahtjeve iz čl. 10 st. 1. a) i st. 2. b), sve podatke i podneske navedene u izjavi u skladu s čl. 63. zamoljene države; h) ime i prezime i podatke o kontakt osobi ili jedinici centralnog organa države koja šalje zahtjev, a koja je odgovorna za obradu zahtjev (čl. 11. st. 1.). Zahtjev, također, treba sadržavati i sljedeće podatke, ako je to moguće i ako je poznato: a) financijsko stanje povjerioca izdržavanja; b) financijsko stanje dužnika izdržavanja, uključujući ime i prezime i adresu poslodavca dužnika i prirodu i lokaciju imovine dužnika; c) sve podatke koji mogu pomoći lociranju protivnika zahtjeva (čl. 11. st. 2.). Uz zahtjev potrebno je priložiti i sve potrebne podatke i podneske, uključujući i dokumente kao dokaz prava podnosioca zahtjeva na

³⁴ Zahtjev za izmjenom ranije odluke mora biti u skladu s čl. 18 koji predviđa određena ograničenja za pokretanje postupka u smislu izbora nadležnog suda. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 265., str. 119.

³⁵ „Pravo zamoljene države“ podrazumijeva pravila o sukobu zakona zamoljene države, s tim da za države vezane Protokolom o izdržavanju primjenjuju pravila Protokola. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 275., str. 121.

³⁶ Primjer 1: Ako se zahtjev odnosi na donošenje odluke u skladu s čl. 10. st. 1. c) za dijete – studenta starog 21 godinu, zamoljena država neće biti obavezna prihvatiti zahtjev ako nije nadležna za donošenje odluke o izdržavanje za dijete starije od 18 godina. Primjer 2: U SAD-u nije moguće uspostaviti nadležnost za donošenje odluke o izdržavanju na osnovu povjeriočevog prebivališta, kao ni priznati i izvršiti stranu odluku. Ibidem.

besplatnu pravnu pomoć. Uz zahtjeve iz čl. 10 st. 1. a) i st. 2. b) treba priložiti samo dokumente navedene u čl. 25 (čl. 11. st. 3.).

Centralni organ države iz koje se šalje zahtjev dužan je pomoći podnosiocu zahtjeva kako bi se osiguralo da zahtjev sadrži sve podatke i podneske koji su, prema njegovim saznanjima, potrebni za razmatranje zahtjeva (čl. 12. st. 1.). Obaveza centralnog organa jeste da pomogne podnosiocu zahtjeva da pripremi potpun i kvalitetan zahtjev u smislu podataka i podnesaka koji su potrebni prema pravu zamoljene države. To ne znači da centralni organ mora pripremati zahtjeve za podnosiocima, već treba pružiti savjete i davati svu neophodnu pomoć prilikom sastavljanja zahtjeva.³⁷ Podrazumijeva se da je centralni organ razvio stručnost za postupanje u međunarodnim slučajevima kao i komunikaciji s inostranim organima te da bi osobi, koja nema iskustva u takvim stvarima, bila korisna sva pomoć koju on može pružiti.³⁸ Nakon što centralni organ države iz koje se šalje zahtjev bude siguran da zahtjev ispunjava sve uvjete Haške konvencije iz 2007 poslat će ga, u ima i uz odobrenje podnosioca zahtjeva, centralnom organu zamoljene države (čl. 12. st. 2.). U periodu od šest sedmica od datuma prijema zahtjeva centralni organ zamoljene države potvrdit će prijem zahtjeva i obavijestiti centralni organ države iz koje je poslan zahtjev o poduzetim i budućim koracima u obradi zahtjeva, te zatražiti potrebne dokumente ili podatke. Također, centralni organ zamoljene države dužan je u spomenutom šestosedmičnom periodu dostaviti centralnom organu države iz koje je poslan zahtjev podatke kontakt osobe ili jedinice zadužene odgovoriti na pitanja vezana za stanje zahtjeva (čl. 12. st. 3.). U roku od tri mjeseca nakon potvrđivanja prijema zahtjeva, centralni organ zamoljene države obavijestiti će centralni organ države iz koje je poslan zahtjev o statusu zahtjeva (čl. 12. st. 4.). Inače, centralni organi države iz koje je poslan zahtjev i zamoljene države dužni su pružiti jedni drugima obavještenja o identitetu osobe ili jedinice odgovorne za konkretni slučaj i o statusu slučaja, te blagovremeno pribaviti odgovore na pitanja (čl. 12. st. 5.). Također, centralni organi međusobno trebaju komunicirati na najbrži i najefikasniji način koji im stoji na raspolaganju (čl. 12. st. 7.). Centralni organ obradit će slučaj onoliko brzo koliko to dozvoljavaju okolnosti vezane za ispitivanje slučaja (čl. 12. st. 6.). Centralni organ zamoljene države može odbiti zahtjev samo ako je očigledno da nisu ispunjeni uvjeti propisani Haškom konvencijom iz 2007. U tom slučaju, centralni organ zamoljene države odmah će obavijestiti centralni organ države iz koje je poslan zahtjev o razlozima odbijanja (čl. 12. st. 8.). Centralni organ zamoljene države ne može odbiti zahtjev samo na osnovu činjenica da je potreban dodatni dokument ili podatak. U tom slučaju, centralni organ zamoljene države može zatražiti od centralnog organa države iz koje je poslan zahtjev da dostavi dodatne dokumente i podatke. Ukoliko u roku od tri mjeseca ili nekom dužem roku koji naznači centralni organ zamoljene države, centralni organ države iz koje je poslan zahtjev ne dostavi traženo, centralni organ zamoljene države može odlučiti da prekine obradu zahtjeva. U tom slučaju, o

---

³⁷ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 320., str. 131.

³⁸ *Ibidem*, str. 133.

svojoj odluci obavijestit će centralni organ države iz koje je poslan zahtjev (čl. 12. st. 9.). Kao što vidimo, Haška konvencija iz 2007 zahtjeva efikasno postupanje po zahtjevu i to naglašava u svakom stavu čl. 12.: „blagovremeno“ u st. 5., „brzo“ u st. 6. i st. 7., „odmah“ u st. 8. Također, uvodi vremenska ograničenja – rok od šest mjeseci za potvrdu prijema zahtjeva i obavještenje o poduzetim koracima te rok od tri mjeseca za izvještaj o statusu zahtjeva. Ovakva rješenja u skladu s ciljevima same Haške konvencije iz 2007 – pristupačne, brze, efikasne, rentabilne, odgovarajuće i poštene procedure.

2.2.5. Priznanje i izvršenje

Haška konvencija iz 2007 u dijelu koji se odnosi na priznanje i izvršenje odluka naslanja se i nadovezuje na Haške konvencije iz 1958. i 1973. koje reguliraju priznanje i izvršenje odluka u oblasti izdržavanja, uz važna poboljšanja koja su rezultat pojačane suradnje, regionalne i međunarodne, u oblasti ostvarivanja izdržavanja djeteta, ali i razvoja sredstava komunikacije.³⁹ Haška konvencija iz 2007 sadrži efikasan sistem priznanja i izvršenja odluka, koji bi trebao pružiti „najšire“ priznanje postojećih odluka te eliminirati troškovi postupka i kašnjenja koja mogu nastati ukoliko povjerilac mora postaviti novi zahtjev jer se postojeća odluka ne može priznati.⁴⁰ Ovaj sistem, bi trebao, zajedno s drugim rješenjima Haške konvencije iz 2007, doprinijeti smanjenju problema koji se javljaju u situacijama kada postoji više suprotstavljenih naloga.⁴¹

Odluka podobna za priznanje i izvršenje prema odredbama Haške konvencije iz 2007 jeste odluka o izdržavanju koju je donijelo sudsko ili upravno tijelo, ali i poravnanje i sporazum postignut od strane ili pred tim tijelima (čl. 19. st. 1.). Za razliku od spomenute Haške konvencije iz 1973. godine, Haška konvencija iz 2007 definirala je pojam „upravnog tijela“, i to na zahtjev država koje su manje upoznate s konceptom upravnog tijela onako kako ga predviđa Haška konvencija iz 2007.⁴² Upravna odluka priznavat će se i izvršavati jednako kao i sudska odluka ako ona, prema pravu države u kojoj je donijeta, ispunjava sljedeće pretpostavke: a) može biti predmet žalbe sudskog tijela ili revizije od strane sudskog tijela; b) može imati slični snagu i dejstvo kao i sudska odluka po istom pitanju (čl. 19. st. 3.).

Osnovu za priznanje i izvršenje čine skup pravila o indirektnoj međunarodnoj nadležnosti. Drugim riječima, priznanje odluke donesene u drugoj državi uvjetovano je ispunjenjem određenih kriterija na kojima počiva nadležnost.⁴³ Odluka donesena u jednoj državi ugovornici - državi porijekla, bit će priznata i izvršena u drugoj državi ako je: a) protivnik zahtjeva u vrijeme

³⁹ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 428., str. 157.

⁴⁰ *Ibidem.*

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² Time se željelo privući što više države da postanu potpisnice Haške konvencije iz 2007, a koje nisu bile spremne pridružiti se Haškoj konvenciji iz 1973. godine. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 431., str. 157.

⁴³ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 443., str. 159.

pokretanja postupka imao redovno boravište u državi porijekla odluke; b) protivnik zahtjeva izričito ili prešutno pristao na nadležnost suda bez isticanja prigovora nenadležnosti prvom mogućom prilikom; c) povjerilac izdržavanja u vrijeme pokretanja postupka imao redovno boravište u državi porijekla odluke; d) dijete kome je dodijeljeno izdržavanje u vrijeme pokretanja postupka imalo redovno boravište u državi porijekla odluke, pod uvjetom da je protivnik zahtjeva živio s djetetom u toj državi ili je imao prebivalište u toj državi i tu davao izdržavanje za dijete; e) postojao pisani sporazum o nadležnosti, osim u sporovima koje se odnose na obavezu izdržavanja djeteta; f) neko tijelo, koje je donijelo odluku, svoju nadležnost zasnovalo u predmetima personalnog statusa i roditeljske odgovornosti, izuzev ako ta nadležnost nije bila zasnovana samo na državljanstvu jedne od stranaka (čl. 20. st. 1.). Možemo primijetiti da je u odnosu na dio Haške konvencije iz 2007 koji se odnosi na administrativnu suradnju, korišten termin „redovno boravište“ što je postalo uobičajeno u europskom i konvencijskom pravu. Postojanje redovno boravište cijenilo bi se u svakom konkretnom slučaju, a zavisilo bi od skupa relevantnih činjenica kojima bi se dokazivalo postojanje veze između zainteresiranih strana i države porijekla odluke.⁴⁴

Neki od osnova nadležnosti nisu bili prihvatljivi svim državama, te je Haškom konvencijom iz 2007 dana mogućnost da se u pogledu pojedinih osnova izjavi rezerva, a sve s ciljem da joj pristupi što veći broj država. Države potpisnice mogu izjaviti rezervu, u skladu s čl. 62. u pogledu st. 1. c), e) i f) (čl. 20. st. 2.). Važno je napomenuti da izjavljena rezerva nema uzajamno dejstvo, to iz razloga što je u praksi haških konvencija moguće, a to je ovdje i slučaj, pregovaranje i usvajanje sistema neregipročne izjave rezerve. Time se otklanjaju neželjene posljedice povezivanja čl. 20. st. 2. i čl. 62.⁴⁵ Država potpisnica koja je izjavila rezervu u skladu sa st. 2., priznat će i izvršiti odluku, kada je prema njenom pravu u sličnim činjeničnim situacijama nadležan domaći organ za donošenje takve odluke (čl. 20. st. 3.). Ovim stavom se još jednom potvrđuje duh same Konvencije, a to je priznati i izvršiti što je moguće više odluka o izdržavanju.⁴⁶ Radi se o tzv. “fact-based approach” koji je potekao iz SAD-a. Prema ovom pristupu strana odluka će se priznati ako postoji činjenične okolnosti koje mogu biti osnova za nadležnost u državi priznanja. Pri tome se zanemaruje osnova direktne nadležnosti primijenjena u državi porijekla, već se

---

⁴⁴ Tokom pregovaranja, izvjestan broj delegacija izrazio je zabrinutost da koncept „redovnog boravišta“ razvijen u okviru primjene Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. godine ne bi bio odgovarajući te da ga ne treba koristiti za potrebe Haške konvencije iz 2007. Usuglašeno je da, s obzirom da je sadržaj konvencija različit, i pristup konceptu „redovnog boravišta“ trebao bi biti različit. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 444., str. 161.

⁴⁵ Npr. ako SAD izjave rezervu u odnosu na čl. 20. st. 1. c) – nadležnost prema redovnom boravištu povjerioca, jer ta osnova nadležnosti nije u skladu s zahtjevom da postoji veza između tuženog i foruma, to ne oslobađa druge države potpisnice obaveze priznanja odluke donesene u SAD-u kada je povjerilac imao faktički boravak u SAD-u. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 462., str. 165.

⁴⁶ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 463., str. 165.

pozornost posvećuje činjeničnim vezama.⁴⁷ Ukoliko priznanje odluke nije moguće zbog rezervu u skladu sa st. 2., država potpisnica poduzet će sve odgovarajuće mjere kako bi se donijela odluka u korist povjerioca ako dužnik ima redovno boravište u toj državi (čl. 20. st. 4.). Slično kao i u prethodnom stavu, nailazimo na još jedno rješenje u situaciji kada priznanje i izvršenje nije moguće zbog izjavljene rezerve. U ovom slučaju, propisana je obaveza države u kojoj dužnik ima redovno boravište da poduzme sve odgovarajuće mjere kako bi se donijela odluka u korist povjerioca. To podrazumijeva obavezu njegovog centralnog organa da nastavi s potrebnim zahtjevom kako bi se donijela nova odluka, bez potrebe slanja novog zahtjeva od strane povjerioca.⁴⁸ Ovim se povećava šansa za ostvarivanje izdržavanja kada “fact-based approach” ne bi mogla biti primijenjena.⁴⁹ Odluka o izdržavanju u korist djeteta, koje nije napunilo 18 godina, a koja se ne može priznati radi izjavljene rezerve u pogledu st. 1. c), e) i f), bit će u državi izvršenja prihvaćena kao osnova kojom se utvrđuje podobnost djeteta da primi izdržavanje (čl. 20. st. 5.). Ovim rješenjem željelo se zaštititi dijete do navršanih 18 godina kao povjerilac izdržavanja u situaciji kada nacionalna prava sadrže različita rješenja u pogledu izbora mjerodavnog prava (*lex fori* ili pravo redovnog boravišta) što za posljedicu može imate nepravedne rezultate.⁵⁰ Odluka će biti priznata samo ako proizvodi dejstvo u državi porijekla, odnosno bit će izvršena, ako je izvršna u državi porijekla (čl. 20. st. 6.). Kao što vidimo napravljena je razlika između svojstava koje odluka mora imati da bi bila priznata, odnosno izvršena. Da bi bila priznata odluka treba proizvoditi učinke u državi porijekla – *res judicata*, dok u slučaju priznanja i izvršenja potrebno je da odluka bude izvršna u državi porijekla.⁵¹

Haškom konvencijom iz 2007 predviđeno je i parcijalno priznanje i izvršenje odluka: Ako u državi priznanja nije moguće priznati i izvršiti cijelo odluku, priznat će se i izvršiti bilo koji dio odluke koji se samostalno može priznati i izvršiti (čl. 21. st. 1). Ovako rješenje u duhu je same Konvencije i omogućava priznanje dijelova odluke u situaciji kada priznanje cijele odluke iz određenih razloga nije moguće. Npr. radi se o odluci o izdržavanju majke kao registrirane partnerke i djeteta. Međutim, ako obaveza izdržavanja između registriranih partnera nije u državi priznanja obuhvaćena Haškom konvencijom iz 2007, dio odluke koji se odnosi na izdržavanje majke neće moći biti priznat, ali to nije smetnja za priznanje i izvršenje dijela odluke koji se odnosi na dijete.⁵² Haška konvencija iz 2007 predviđa da se priznanje i izvršenje odluke može odbiti u slučaju: a) da je odluka u suprotnosti s javnim poretkom države

---

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 466., str. 165.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ U ovoj situaciji povjerilac izdržavanja treba pokrenuti postupak u drugoj državi, što nije problem, ukoliko je standard zaštite povjerioca pema *lex fori* jednak ili čak veći od onoga u državi njegovog prebivališta. Ali ako primjena *lex fori* dovodi do rješenja manje povoljnih za povjerioca, osobiti ako povjerilac ne ispunjava uvjete za primanje izdržavanja npr. zbog godina starosti, onda povjerilac ne može pokrenuti postupak u državi dužnika. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 469., str. 167.

⁵¹ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 473., str. 167.

⁵² Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 475., str. 169.

priznanja;⁵³ b) da je dobivena prevarom vezanom uz predmet spora;⁵⁴ c) da u državi priznanja teče postupak, koji je ranije pokrenut, između istih stranaka s istim ciljem;⁵⁵ d) da odluka nije u skladu s odlukom donesenom između istih stranaka s istim ciljem bilo u državi priznanja ili u nekoj drugoj državi pod uvjetom da ispunjava pretpostavke potrebne za priznanje i izvršenje u državi priznanja;⁵⁶ e) da protivnik zahtjeva nije učestvovao, niti ga je iko zastupao u postupku u državi donošenja odluke; f) kada zakon države donošenja odluke predviđa obavještenje o postupku, a protivnik zahtjeva nije primio uredno obavještenje, niti mu je dana prilika da bude saslušan; ff) kada država donošenja odluke ne predviđa obavještenje o postupku, a protivnik zahtjeva nije uredno obaviješten o odluci, niti je imao mogućnost pobijanja te odluke; g) da je odluka u suprotnosti s čl. 18. Konvencije (čl. 22.). Haška konvencija iz 2007 navodi ograničen broj pretpostavki koje mogu dovesti do odbijanja priznanja i izvršenja. Čak i ako je ispunjena neka od navedenih pretpostavki, tijelo nadležno za priznanje nema obavezu odbiti priznanje i izvršenje odluke.⁵⁷ Naime, upotrebom riječi „može“ umjesto „mora“ dana je mogućnost, a ne obaveza, tijelu nadležnom za priznanje i izvršenje da prizna i onu odluku koja ispunjava jednu od navedenih pretpostavki.⁵⁸ Rijetko će se odbiti priznanje i izvršenje odluke zbog neke od navedenih pretpostavki.

Cilj Haške konvencije iz 2007 jeste uspostavljanje postupka po zahtjevu za priznanje i izvršenje koja će biti jednostavniji, brži i jeftiniji.⁵⁹ Propisano je da se postupak, shodno odredbama Konvencije, regulira prema pravu države

---

⁵³ Povredu domaćeg javnog poretka kao razlog odbijanja priznanja treba koristiti vrlo ograničeno. Smatra se da nije primjereno odbiti priznanje odluke iz razloga što prema pravu države priznanja otac nema obavezu izdržavanja djeteta rođenog van braka. Ova pretpostavka bila je predviđena u čl. 5. Haške konvencije iz 1973. godine. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 479., str. 169.

⁵⁴ Prevara ili fraudulozno ponašanje kao razlog odbijanja priznanja bilo je predmetom dugih diskusija jer se smatralo da nema značajnijih razlika među državama u pogledu njegovog značenja. Prevara je namjerna neiskrenost ili nepravda: navođenje krive adrese, prikrivanje dokaza itd. Važno je razlikovati prevaru od javnog poretka. Radi se o različitim konceptima. Prevara ne mora biti obuhvaćena javnim poretkom. Ona pretpostavlja postojanje subjektivnog elementa: namjerno lažno predstavljanje ili lažne makinacije. Ova pretpostavka bila je predviđena u čl. 5. Haške konvencije iz 1973. godine. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 480. i 481., str. 169.

⁵⁵ Ova pretpostavka vezana je postojanje *lis pendens* u vrijeme priznanja i izvršenja, ali ne samo to. Potrebo je naglasiti posebnost „izdržavanja“. Naime, kod izdržavanja „cause of action“ je uvijek ista (izdržavanje), jedina razlika je da li se radi o zahtjevu za izdržavanje ili izmjenu ili, ako radnju poduzima dužnik, za izjavu da ne postoji obaveza plaćanja izdržavanja. Ova pretpostavka bila je predviđena u čl. 5. Haške konvencije iz 1973. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 483., str. 171.

⁵⁶ Slučaj nesuglasnih odluka još je jedan razlog odbijanja priznanja i izvršenja koji je bio predviđen čl. 5. Haške konvencije iz 1973. godine. Bitno je da se radi odluci između istih stranaka s istim ciljem. Kada su u pitanju odluka iz drugih država, Konvencija ne navodi ništa vezano za datum njenog donošenja. O tome se raspravljalo na zasjedanju, ali je zaključeno da nije smisleno uvoditi vremenska ograničenja, već prepustiti sucu da u svakom pojedinačnom slučaju odluči kojoj od neusklađenih odluka daje prednost. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 485., str. 171.

⁵⁷ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 477., str. 169.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 490., str. 171.

priznanja (čl. 23. st. 1.). Zahtjev za priznanje i izvršenje može biti upućen putem centralnog organa, a može direktno nadležnom tijelu zamoljene države. U prvom slučaju, centralni organ zamoljene države odmah će, ili uputiti zahtjev nadležnom tijelu koji će bez odlaganja odluku proglasiti izvršnom ili ubilježiti je za izvršenje, ili će samostalno poduzeti potrebne mjere, ako je za to nadležan (čl. 23. st. 2.), a u drugom slučaju, tijelo nadležno za priznanje odmah će proglasiti odluku izvršnom ili ubilježiti je za izvršenje (čl. 23. st. 3.). Postupak po zahtjevu za priznanje i izvršenje reguliran je fleksibilno uzimajući u obzir različite postupke *exequature*, ali postavljen je zahtjev da se djeluje „odmah“ i „bez odlaganja“.⁶⁰ Proglašenje ili ubilježba odluke izvršnom može biti odbijeno samo iz razloga navedenog u čl. 22. tač. a., s tim da u ovoj fazi postupka ni podnosilac ni protivnik zahtjeva nemaju pravo ulagati primjedbe ili podneske (čl. 23. st. 4.). Naime, javni poredak jedini je razlog zbog kojeg može biti odbijena priznanje i izvršenje odluke, a koji nadležno tijelo može provjeravati po službenoj dužnosti.⁶¹ Podnosilac i protivnik zahtjeva bit će odmah obaviješteni o proglašenju ili ubilježbi odluke izvršnom shodno st. 2. i 3., odnosno odbijanju istih shodno st. 4., te mogu uložiti prigovor ili žalbu po pitanju činjenica i po pitanju primjene materijalnog prava (čl. 23. st. 5.).⁶² Prigovor ili žalba mogu se zasnovati na određenim činjeničnim ili pravnim osnovama, odnosno i jednim i drugim, s tim da je čl. 27. i 28. propisana zabrana naknadne provjere nadležnosti suda države donošenja odluke i zabrana revizije iz osnova.⁶³ Rok za prigovor ili žalbu je 30 dana od dana obavještenja, odnosno 60 dana ukoliko osoba koja je podnijela prigovor ili žalbu nema boravište u državi priznanja (čl. 23. st. 6.). Prigovor ili žalba mogu biti zasnovani samo na: osnovama za odbijanje priznanja i izvršenja navedenim u čl. 22., osnovama za priznanje i izvršenje u skladu s čl. 20., razlozima autentičnosti ili integriteta bilo kojeg dokumenta upućenog shodno čl. 25. (čl. 23. st. 7.)⁶⁴, te, kada žalbu ili prigovor ulaže protivnik zahtjeva, činjenici da je dug ispunjen (čl. 23. st. 8.). Podnosilac i protivnik zahtjeva odmah će biti obaviješteni o odluci po prigovoru ili žalbi (čl. 23. st. 9.), bilo direktno, bilo preko centralnog tijela⁶⁵, kako bi mogli, ako to žele, poduzeti dalje korake u skladu s čl. 10. Konvencije. Međutim, naredna žalba, ako je dopuštena prema pravu države priznanja, neće dovesti do odgađanja izvršenja odluke, osim ako ne postoje izuzetne okolnosti (čl. 23. st. 10.). Odgađanje izvršenja odluke zbog ulaganja naredne žalbe, prema stavu tvoraca

---

⁶⁰ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 496., str. 173.

⁶¹ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 500., str. 173.

⁶² Mogućnost ulaganja prigovora ili žalbe u skladu je sa zahtjevom za kontradiktornošću postupka, odnosno mogućnošću svake strane u postupku da bude saslušana u postupku. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 506., str. 175.

⁶³ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 505., str. 175.

⁶⁴ Ovaj razlog neophodan je od kada je dogovoreno da se u prvoj fazi može dostaviti original ili ovjerena kopija dokumenata nvedenih u čl. 25. Nastoji se uspostaviti brzu izmjenu zahtjeva i pratećih dokumenata između središnjih tijela u prvoj fazi, dok je kasnije, obično u svrhu dokazivanja, potrebno staviti na raspolaganje kompletnu dokumentaciju ovjerenu od strane nadležnih tijela. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 510., str. 175 - 176.

⁶⁵ Haška konvencija iz 2007 ne određuje koja se metoda obavještenja treba koristiti. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 513., str. 177.

Haške konvencije iz 2007, moglo bi negativno utjecati na njenu učinkovitost i povjerenje među državama potpisnicama, ali i izazvati dodatne troškove i odugovlačenje postupka.⁶⁶ Kako bi se izbjegle ove nesretne posljedice, odgađanje ili zaustavljanje izvršenja odluke dok traje postupak po žalbi, moguće je samo ako postoje iznimne okolnosti koje opravdavaju takvo postupanje.⁶⁷ Haška konvencija iz 2007 naglasila je još jednom u čl. 23. st. 11. obavezu žurnog postupanja pri donošenju odluke o priznanju i izvršenju, uključujući i postupak po žalbi. Ovo rješenje treba promatrati zajedno s rješenjem iz čl. 52. st.1. tač. b. koje omogućava državama ugovornicama da pojednostave i ubrzaju postupak po zahtjevu za priznanje i izvršenje odluke bilo unilateralni bilo bilateralno – kao rezultat sporazuma između države moliteljice i zamoljene države.⁶⁸

Haška konvencija iz 2007 predviđa i alternativni postupak po zahtjevu za priznanje i izvršenje. Naime, država ugovornica može izjaviti, u skladu s čl. 63., da će primijeniti alternativni postupak priznanja i izvršenja propisan čl. 24. (čl. 24. st. 1.).⁶⁹

3. Značaj instrumenata Haške konferencije za međunarodno privatno pravo i Europske unije

Istog dana kada je usvojena Haška konvencija iz 2007 usvojen je i Protokol o pravu mjerodavnom za obavezu izdržavanja od 23. novembra 2007. godine (u daljem tekstu Protokol). Protokol sadrži kolizione norme koje određuju pravo mjerodavno za obavezu izdržavanja koja proizlazi iz porodičnih odnosa, krvnog srodstva, braka ili tazbinskog srodstva, uključujući i obavezu izdržavanja prema djetetu bez obzira je li ono rođeno u braku ili van njega (čl. 1. st. 1.). Značaj Protokola ogleda se u činjenici da su njegove kolizione norme sastavni dio Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 o međunarodnoj nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i izvršenju odluka te suradnji u predmetima izdržavanja iz 2008. godine koja u čl. 15. upućuje na primjenu njegovih odredaba po pitanju određivanja mjerodavnog prava. Nadalje, Protokol je od januara 2013. godine na snazi i u Srbiji. Unošenjem Protokola u domaći pravni sistem imali bismo pravila koja bi na sveobuhvatan način regulira pitanje prekograničnog izdržavanje djece među državama u kojim je na snazi (posebno značajno sa susjednim državama), kao i unificirano pravo s pravom Europske unije u ovoj oblasti. Ne smijemo zaboraviti i na obavezu Bosne i Hercegovine iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju da domaće pravo uskladi s pravom Europske

---

⁶⁶ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 514., str. 177.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 515., str. 177.

⁶⁹ Većina delegata država ugovornica prihvatila je postupak uređen čl. 23, ali jedan dio njih smatralo je da nije dovoljno uzeto u obzir drugačiji sistem priznanja i izvršenja prisutan u pojedinim državama. Ovaj član ugrađen je u Konvenciju upravo iz tog razloga. Predviđeno je da države ugovornice koriste čl. 23., ali gdje to nije moguće, mogu se opredijeliti za postupak iz čl. 24., uz prethodnu izjavu. Borrás-Degeling Explanatory Report, tač. 516., str. 177.

unije.⁷⁰ Zbog toga sugeriramo nadležnim organima da pokrenu proceduru za ratifikaciju Protokola.

Pored toga, trebalo bi iskoristiti sve raspoložive mogućnosti za unaprjeđenje suradnje i poboljšanje odnosa s Europskom unijom u materiji prekograničnog izdržavanja djece. Europska unija ima isključivu vanjsku nadležnost da stupa u ugovorne odnose sa trećim državama i međunarodnim organizacijama, tj. zaključuje međunarodne ugovore u onom dijelu međunarodnog privatnog prava koji je reguliran komunitarnim pravnim aktima.⁷¹ Unutar Europske unije pitanje ostvarivanja izdržavanja djece u prekograničnim predmetima uređeno je Uredbom 4/2009 o međunarodnoj nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i izvršenju odluka te suradnji u predmetima izdržavanja iz 2008. godine, te bi najpovoljnije rješenje za Bosnu i Hercegovinu bilo upravo sklapanje sporazuma neposredno s Europskom unijom u ovoj oblasti. Međutim, ukoliko Unija nema interesa da iskoristi svoju vanjsku nadležnost u smislu zaključivanja ovakvog ugovora s Bosnom i Hercegovinom, stoji nam na raspolaganju mogućnost sklapanja bilateralnih ugovora s državama članicama u ovoj materiji dana Uredbom 664/2009 koja regulira postupak pregovaranja i zaključivanja ugovora između država članica i trećih država u oblasti nadležnosti i priznanja i izvršenja presuda u bračnoj materiji, materiji roditeljske odgovornosti, materiji izdržavanja, kao i mjerodavno pravo za izdržavanje. Zahvaljujući ovoj Uredbi, države članice imaju mogućnost sklapanja ugovora s trećim državama u oblastima koje su u isključivoj nadležnosti Europske unije. Radi se o trećim državama s kojima države članice imaju posebne veze, a samim tim i interes da stvore pravni okvir u kojem će se moći zadovoljiti određene potrebe u pravnim odnosima tih država. Sa stanovišta Bosne i Hercegovine posebno važno bilo bi sklapanje bilateralnih ugovora s državama u kojima živi veliki broj građana Bosne i Hercegovine, npr. Švedska, Njemačka, Italija, Holandija, kao i države s kojima imamo tradicionalno dobru suradnju, npr. Austrija. Sklapanje ovih ugovora bilo bi višestruko korisno za Bosnu i Hercegovinu. Ovi ugovori mogli bi biti poticajem zakonodavnih promjena, koje bi posljedično dovele do više razine usklađenosti s europskim standardima, derogirali bi domaća pravila u odnosnim situacijama, što bi za organe primjene prava, odnosno sud, značilo postepeno upoznavanje s rješenjima Uredbe 4/2009, koja postaje neposredni izvor prava stupanjem Bosne i Hercegovine u članstvo Europske unije. Na ovaj način podigla bi se razina svijesti o značenju neposredne primjene međunarodnih ugovora koje su u Bosni i Hercegovini na snazi. Najviše koristi

---

⁷⁰ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i njenih država, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane, potpisan je 16. 6. 2008. Cijeloviti tekst Sporazuma na web-stranici Vijeća ministara BiH, <http://www.dei.gov.ba>. (20. 4. 2015.). Međutim, i prije potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, čak prije otpočinjanja procesa stabilizacije i pridruživanja (pregovori su započeli 2006. godine), u vrijeme kada na međunarodnoj razini nije postojala obaveza preuzimanja *acquis communautaire*, na nacionalnoj razini 2003. godine uvedena je obaveza za organe Bosne i Hercegovine da prilikom izrade novih propisa vode računa o suglasnosti s europskom pravnom stečevinom (Odluka o procedurama u postupku harmonizacije zakonodavstva BiH sa *acquis communautaire*, Službeni glasnik BiH, 44/2003).

⁷¹ Analogno odredbama o unutarnjoj nadležnosti, vanjska nadležnost EU za uređenje oblasti međunarodnog privatnog prava, također je uređena čl. 81. Ugovora o funkcioniranju EU.

imala bi djeca kao primaoci izdržavanja, jer bi došlo do potpunije sudske zaštite njihovih prava. Bosna i Hercegovina kao država čije je jasno opredjeljenje postati članicom Europske unije ovim bi pokazala ozbiljnost i spremnost za poduzimanje svih potrebnih mjera za stupanje u članstvo Europske unije.

4. Zaključak

Ostvarivanje izdržavanja djece u prekograničnim predmetima kao jedna od mjera za suzbijanje siromaštva djece, može biti uspješno samo ako se postojeće konvencije primjenjuju. Posebno značajne za ovu oblast u Bosni i Hercegovini jesu Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inostranstvu iz 1956. godine i Haška konvencija o međunarodnom ostvarivanju izdržavanja djece i ostalih oblika porodičnog izdržavanja iz 2007. godine. Cilj obje ove konvencije jeste olakšati i ubrzati međunarodno ostvarivanje izdržavanje djece. I jedna i druga konvencija predviđaju uspostavljanje centralnog organa, što je Ministarstvo pravde BiH, čija funkcija jeste pružanje pomoći u pogledu zahtjeva za ostvarivanje izdržavanja i to prenošenje i zaprimanje zahtjeva te iniciranje i olakšavanje pokretanja postupka u pogledu tih zahtjeva. Njujorška konvencija iz 1956 primjenjuje se s manje ili više uspjeha u Bosni i Hercegovini dugi niz godina, dok je Haška konvencija iz 2007 novi instrument kojim se nastoje osigurati jednostavnije i kvalitetnije rješavanja problema prekograničnog ostvarivanja izdržavanja. Zanimljivo je da se njome određuje da će zamijeniti ne samo postojeće Haške konvencije iz 1958. i 1973. (čl. 48.), već i, u odnosu između država potpisnica i u dijelu u kojem se njeno polje primjene preklapa s poljem primjene ove Konvencije, Njujoršku konvenciju iz 1956 (čl. 49.). Ovo rješenje, iako pomalo neobično jer se instrumentima jedne međunarodne organizacije ukidaju instrumenti druge, smatramo opravdanim jer se njime izbjegava višestruko uređivanje istog pitanja, a i organima primjene prava olakšava izbor odgovarajućeg pravnog instrumenta. Haškom konvencijom iz 2007 uređuje se ne samo administrativna suradnja između država potpisnica prilikom ostvarivanja izdržavanja, kao što je slučaj s Njujorškom konvencijom iz 1956, već i pitanje priznanja i izvršenja odluka donesenih u ovoj materiji. To je posebno značaja iz razloga što se s najvećim poteškoćama u ostvarivanju izdržavanja susreću osobe koje imaju presudu kojom se određuje izdržavanje, ali tu presudu prethodno treba priznati i izvršiti u drugoj državi. Sam postupak priznanja i izvršenja koncipiran je s ciljem da se što je moguće više presuda prizna i izvrši u jednom bržem i efikasnijem postupku.

Kako bi materija ostvarivanja izdržavanja djece u prekograničnim predmetima bila potpuniji uređena, a time i ostvarivanje izdržavanja u praksi još uspješnije i efikasnije, nadležna tijela trebala bi pokrenuti postupak pristupanja još nekim konvencijama. Tu se prije svih misli na Haški protokol o pravu mjerodavnom za obavezu izdržavanja od 23. novembra 2007. godine. Značaj Protokola ogleda se u činjenici da su njegove kolizione norme sastavni dio Uredba 4/2009, te da je od januara 2013. godine na snazi i u Srbiji. Unošenjem Protokola u domaći pravni sistem imali bismo dokument koji bi na sveobuhvatan

način regulirao pitanje prekograničnog izdržavanje djece među državama u kojim je na snazi (posebno značajno sa susjednim državama), kao i unificirano pravo s pravom Europske unije u ovoj oblasti što nam je i obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Pored toga, trebalo bi iskoristiti sve raspoložive mogućnosti za unaprjeđenje suradnje i poboljšanje odnosa s Europskom unijom u materiji prekograničnog izdržavanja djece. Najpovoljnije rješenje za Bosnu i Hercegovinu bilo bi sklapanje sporazuma neposredno s Europskom unijom u materiji koju regulira Uredba 4/2009 (međunarodna nadležnost, mjerodavno pravo, priznanje i izvršenje odluka te suradnja u predmetima izdržavanja). Međutim, ukoliko Unija nema interesa da iskoristi svoju vanjsku nadležnost u smislu zaključivanja ovakvog ugovora s Bosnom i Hercegovinom, stoji nam na raspolaganju mogućnost sklapanja bilateralnih ugovora s državama članicama u ovoj materiji dana Uredbom 664/2009. Zahvaljujući ovoj Uredbi, države članice imaju mogućnost sklapanja ugovora s trećim državama u oblastima koje su u isključivoj nadležnosti Europske unije. Radi se o trećim državama s kojima države članice imaju posebne veze, a samim tim i interes da stvore pravni okvir u kojem će se moći zadovoljiti određene potrebe u pravnim odnosima tih država. Sa stanovišta Bosne i Hercegovine posebno važno bilo bi sklapanje bilateralnih ugovora s državama u kojima živi veliki broj građana Bosne i Hercegovine, npr. Hrvatska, Švedska, Njemačka, Italija, Holandija, kao i države s kojima imamo tradicionalno dobru suradnju, npr. Austrija. Ovi ugovori mogli bi biti poticajem zakonodavnih promjena, koje bi posljedično dovele do više razine usklađenosti s europskim standardima, derogirali bi domaća pravila u odnosnim situacijama, što bi za organe primjene prava, odnosno sud, značilo postepeno upoznavanje s rješenjima Uredbe 4/2009, koja postaje neposredni izvor prava stupanjem Bosne i Hercegovine u članstvo Europske unije.

RECOVERY OF CHILD MAINTAINANCE IN CROSS BORDER CASES

Summary: In this paper, the author, after indicating the importance of the good international judicial cooperation, analyzes the legal acts in force in Bosnia and Herzegovina that were created as a result of this cooperation, which regulate the realization of maintenance in cross border cases. These acts are the New York Convention on the Recovery Abroad of 1956 and the Hague Convention on the international recovery of child support and other forms of family maintenance on International exercising child support of 2007. Proper application of these Conventions contributes to more efficient fulfillment of maintenance obligations which aim to provide a means of sustenance of children, and can be considered as one of the measures to combat child poverty. Special attention is given to the necessity to access other conventions, notably the Hague Protocol on the law applicable to maintenance obligations of 2007, but also the potential of Council Regulation (EC) no. 664/2009 which regulates the procedure for the negotiation and conclusion of agreements between member states and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations, which has so far remained unrecognized and unnoticed by the national legislator.

Key words: Cross border child maintainance, New York Convention of 1956, Hague Convention of 2007,